

MARKO

VIGNJEVIĆ

Stavovi

STAVOVI

Marko Vignjević

Urednik: Ana Marija Grbić
Lektura i korektura: Milena Radić
Prelom: Igor Stanojević
Dizajn korica i ilustracije: Ana Marija Grbić
Izdavač: ARGH, Beograd
ISBN 978-86-902194-3-8

Copyright ARGH, 2021

SADRŽAJ

06.....	SMIRAJ DANA
07.....	PRAG
08.....	POJ
09.....	NEZNANI PRIJATELJ
10.....	PUT
11.....	JUTRENJE
12.....	RAZVOJ
13.....	NADNIČAR
14.....	KATLAN I PERJE
15.....	VAN OPSEGA
16.....	VESNIK
17.....	SPONE
18.....	DEFETISTA PO OPREDELJENJU
19.....	STAMENI I LATICA
20.....	KADA STVARI KRENU DOBRO
21.....	MAJORAN
22.....	PRLJAVI MARTIN
23.....	ZVONO
24.....	NA DNU NEBA
25.....	MUK
26.....	SAPUTNICA
27.....	HRANA
28.....	TAS I TEG
29.....	ODSUSTVO SUMNJE
30.....	BLASÉ
31.....	RECIDIVISTA
32.....	RĐA
33.....	BAUK

34.....	DORĆOLSKA RAZMENA
35.....	KONTROLOR
36.....	UPRAVNIK ZGRADE
37.....	MINOTAUR
38.....	ŠTETOČINA
39.....	VOŽNJA
40.....	OTKORAK
41.....	PRAVEĆI PONEDELJKE
42.....	S OBALE
43.....	SLOM
44.....	ODJEK
46.....	FLEKA
47.....	KRUŽNI TOK
48.....	ČITULJA
49.....	LJUTITI LEON
50.....	VISOKO GNJURENJE
51.....	PLUTAJUĆI S DORIS
52.....	SANJARENJE O DŽOKEJU
53.....	NAJBOLJE MOGUĆE NIŠTA
56.....	LJUTA NA JAGODE
57.....	IZGUBLJENA KAMELIJA
58.....	BARA I KAPLJICA
59.....	MOTREĆI NA MINUTE
60.....	JEDNOSTRANA IGRA
61.....	O AUTORU

SMIRAJ DANA

Iz dana u dan silazio bi u prizemlje svoje zgrade, neuredan i neugledan, i proveravao da li je pošta stigla – bilo kakva vest o paketu koji je poslao. Doveden do ivice razuma – a valja imati u vidu da je period državnih praznika – rešio je da ode do pošte. Istuširao se i obrijao nakon dužeg vremena, začesljao kosu na proćelavom temenu i izašao napolje. Kada je stigao do svog odredišta, shvatio je da pošta ne radi te je očajan krenuo nazad, i dalje očekujući paket s knjigama. Međutim, na ulazu u zgradu, pronašao je oveću kutiju s dostavnicom naslovljenom na njega.

Te noći nije spavao.

PRAG

Milan Trkelja, magacioner u prodavnici, uvek je imao kratak fitilj. To je bilo zato što je smatrao da mu je suđena bolja budućnost, koju je mogao da nasluti samo prateći vesti sa estrade. Nije ni sanjao da sve što je vredno rada, treba da se radi dobro, i zato je Trkelja svoj posao otaljavao. Milan je bio lenj i arogantan čovek. Zbog toga nije imao prijatelja među kolegama, a slušao je samo šefa smene, koji je, da stvar bude gora, od njega bio dosta mlađi. Jednom prilikom, dobio je zaduženje da radi na kasi. Mada je to jedva prihvatio, nemajući kud, stao je za pult. Na kraju smene trebalo je prebrojati pazar, a kada je Milan to obavio, šef mu je rekao da fali petsto dinara. Istog trenutka, u naletu srdžbe, tom nesuđenom magacioneru pukao je film i dao je otkaz.

Trkelja je shvatio da je pogrešio čim je izašao iz prodavnice. Moraće da nađe novi posao, a to kroz šta je prošao kao magacioner poslužiće mu kao poučno iskustvo. Razmišljajući o poslu, zaključio je da prošlo vreme dobro dođe kada savremenog čoveka snađe budućnost.

Irena Debeljak je pevala na svadbama. Tako je zarađivala, a kada bi joj zafalilo angažmana, nastupala bi sa Ansamblom „Branko Krsmanović”. S „Krsmancem” je obišla Srbiju i gde god bi se pojavila, pobirala bi aplauze. Više joj je odgovarala solistička karijera. Jednom prilikom, Irena je vokalizovala kod kuće, kada je dobila telefonski poziv iz Ambasade republike Italije. Grad Rim je 2020. godine obeležavao sto pedeset godina otkako je prestonica Italije, i ambasada je zvala Irenu Debeljak da dođe u Rim i nastupi na gala večeri koju će Oci Rima upriličiti u gradskoj skupštini. Na aerodromu „Leonardo da Vinči” dočekali su je zvaničnici i nakon konferencije za novinare, gospođica Debeljak je otišla u hotel. Dok je nastupala na banketu, Irena nije znala da je među prisutnima i direktor Milanske skale, koji joj je, oduševljen njenim nastupom, ponudio ugovor.

Tako se Irena Debeljak preselila u Milano, gde je njena karijera cvetala, a ona nije mogla da se načudi svojoj sreći. Jedino za čime je žalila bio je njen rodni kraj. Zbog Skale je izgubila svoju najverniju publiku, ljude koji su je poznavali još dok je bila devojka.

NEZNANI PRIJATELJ

Van opsega dešavanja u monotonoj svakodnevnicu, a opet, na neki način željan društva, gledao je kako se na prolećnom nebu bore sunce i mesec. U kuhinji se već uveliko spremao ručak dok je čekao na odgovor – bilo kakav znak pomaka. Ali bez obzira na sve, nije gubio nadu – ona umire poslednja i druge palijativne fraze. Komšije su uređivale dvorište zgrade u kojem je jedna trešnja tog jutra otvorila svoje latice, ali za sada, on je to samo pretpostavljao.

Rešen da ne klone duhom, pažljivo je slušao ono što je do njega dopiralo iz etra vremena minulih, vremena sadašnjih i vremena budućih.

PUT

U otvorenozelenoj boji; vesnik proleća, kročila je smelo tamo gde bi drugima srce samo htelo. „Na stranu, na stranu, da joj nađemo manu”, govorilo se za njom. No ne mari, nismo svi za iste stvari. Slavopojnog glasa, širila je svoj osmeh, samo neprijateljima pokazujući svoje donje sekutiće, dok je pesmom pratila mnoge na svom putu. I gde god da se našla, ma gde je život odveo, ta slavopojka milozvučna, znala je samo jedno:

Najduži put je put ka kući.

JUTRENJE

Od večeri ostade samo plaho jutro i usta nalik otvorenoj rani. Isuviše se toga trglo u njemu da bi ostao ravnodušan prema pesmi promrzlih ptica izvan prozora, a opet, mraz ga je u kičmu sabio. Upodobljen takvim prilikama, upinjao se da se obuče i da se spremi za kakvu vanku, no ostao je bezvoljan – nedostatak vitamina D, šta li je – i ostao je u svojoj pižami i Sirogojno džemperu. Carstvo je napolju zevalo i mladi lavovi kretali su na posao praznih želudaca i gladni da završe radnu nedelju. A on osta tu, ničiji domaćin, ničiji gost, lančano pušćći cigarete od juče, s jednom mišlju na umu:

„Vreme ne prolazi, ono se akumulira.”

RAZVOJ

Ličnost mu je bila zagarantovana rođenjem. Mada rođen s plastičnom kašikom u ustima, taj poznavalac svega što mu je bilo mrsko, tokom svog stasavanja, vodio se pravilom: gradi se namenski. No na stranu što svoju namenu nije imao – čak ni kada je sazreo – u jednom je uspeo: isterao je svoje demone pre nego što su oni uspeli da isteraju njega van granica života.

To je uspeo tako što se udenuo u okvir i ponašao se shodno njemu.

NADNIČAR

Majstori su renovirali stan čitavo proleće. Bilo je više ispijenih piva i popušenih cigareta nego urađenog posla. Pošto je vlasnik stana bio odsutan i nije unajmio palira, stanje na tzv. radovima otelo se kontroli do te mere da je buđ počela da se širi oko mokrih čvorova. Čuvši za to od komšija, vlasnik plati nadzornika radova – nazovimo ga tako – koji se jednog dana pojavi među radnicima s pajserom u ruci i jasnom namerom u glavi.

„Ali nadničaru, brz majstor spora posla ne obavi”, rekoše radnici i novopridošli im se pridruži u ispijanju piva.

Vologlavi nadzornik je sedeo s radnicima svako popodne i dangubio sve dok se vlasnik stana nije pojavio. Vlasnik je pao u očaj pred onim što je zatekao, ali je ipak morao da isplati nadzornika. Radnike je otpustio, a umesto njih pozvao je majstore iz Crne Trave.

Crnotravci nisu puštali ni glasa. Radili su u tišini, u tišini su i otišli nakon što je posao bio završen.

KATRAN I PERJE

O njoj su kolale mnoge priče. Sve su to bili zli glasovi, ali budući zaposlena, nije bila u prilici da zabije glavu u pesak ili da se zaključa u stan i time izopšti iz društva. Glasine su išle toliko daleko da je jednom prilikom, vođena njima, otišla kod ginekologa kako bi utvrdila da li je zanela. K tome još – zbog istih otrovnih jezika – nije bila u mogućnosti da održi veze s muškarcima koji su joj se dopadali. Sve bi u tim vezama počinjalo uobičajenim tokom, ali bi se neumitno završilo rečima:

„Ti si ničija tajna.”

Cela porodica se sjatila na ručku upriličenom za dan useljenja mladenaca. Svi su se veselili, sem dede, koji je događanja pratio sa strane, sa čašicom vinjaka u ruci. Odavno izgrađen u starinu, kao da je nadzirao i osluškivao one mlađe – tako se držao na tim, kako ih je zvao, masovkama. Dode vreme jelu, i pošto svi posedaše za sto, deda reče da ide da kupi cigarete. Na polju ga je zatekla košava i kiša rosulja. Kao da su se i sami elementi poigravali sa starcem. Ali bez obzira na loše vreme, počeo je polako da se udaljava od kuće, rešen da se ne vrati. Za njim su se čule reči:

„Nikad pre, nikad posle.”

„Dolazi, dolazi!”, ponavljao je Moma idući ulicama. Mnogi prolaznici ga držaše za sumanutog, dok ga drugi držaše za reč. Ni jedna ni druga kohorta nije znala na šta Moma misli, ali se pojavila jedna novina: prvi su počeli da ga gone, drugi su stali u red njegovih sledbenika. I bez obzira na to što ga niko nije poznavao niti se iko pitao šta znači to njegovo ponavljanje: „Dolazi, dolazi”, Moma je nastavio po svome. To je trajalo sve dok jednog dana Momi u parku ne pride njemu nepoznato dete i ne upita ga: „A šta to dolazi?”, na šta on odgovori:

„Onaj koji pita.”

SPONE

Počeo je da pozajmljuje pare od prijatelja. Kako nije bio u stanju da vrati te dugove, bez prijatelja je ostao. Kada je za to došlo vreme, stanodavac je došao da naplati zaostalu kiriju, a on nije mogao da mu plati i nastojnik je zvao nadležne organe, koji su ga izbacili na ulicu. Nadalje je tumarao gradom, sunčajući dlanove, proseći od prolaznika koji dinar. Bilo mu je ispod časti da ide u narodnu kuhinju i svratište, skroz je smršao i brada mu je izrasla do ključnjače. Sedeo je na trotoaru ulice gde se snimao film, kada mu reditelj priđe i ponudi angažman. Radio je kao naturščik jedno vreme, ali to nije potrajalo. Na njegovu žalost, uskoro niko nije hteo da ga angažuje za bilo kakav film. Rekli su mu da je izgubio svoju prirodnu harizmu. Sada se skriva od ljudi.

Više ni ne prosi, a mnogi se kunu da su ga videli na Novom groblju, u napuštenoj grobnici, gde sad živi.

DEFETISTA PO OPREDELJENJU

Oduvek su od njega dopirali disonantni tonovi. Retko kada je uspevao da se uklopi i pridruži bilo kakvom kolektivu. Na stranu sve okolnosti u kojima su, uostalom, živeli i njegovi vršnjaci, on je sa sobom jednostavno vukao nešto prepotopsko, još neukroćeno, i moglo bi se čak utvrditi, nešto pagansko. Najverovatnije je to bio razlog njegove stalne i neposustajuće želje da, iznad svega, gde god bio, uočava, ili čak uspostavlja, linije razdvajanja među ljudima. Neki su to trpeli, drugi ne, no kako god bilo, vodio se jednostavnim principom:

„Što u Rimu, to u Cezaru.”

STAMENI I LATICA

Živeli su u garsonjeri u Kumanovskoj ulici i u njoj čitavu jednu neukaljanu i, za sada, neproreknutu budućnost. Imali su stvari koje su delili, kao i one koje su držali svako za sebe, mada garsonjera, kao i svaka garsonjera, nije pružala mnogo ličnog prostora ni jednom ni drugom. Imali su zajednička jutra koja bi provodili uz novine, kafu i prve u nizu cigareta – s time se nikada ne bi rastali. Imali su svoj posao, Stameni je radio kao poslovar, a Latica kao trgovac u samoposluži. Imali su sve što je bilo do njih da steknu i kako je Latica često ponavljala:

„Po časti mi je pravo reći da ćemo ih sve preteći.”

KADA STVARI KRENU DOBRO

Dok god su zla vremena na snazi, Dika će se ponašati promućurno. Svojim sredstvima – ionako teško stečenim – raspolagaće gotovo na granici škrtosti. Dika neće tražiti mladića, već muškarca u čijem će društvu naći vremena za razonodu i pomalo lenstovanja. U zla vremena najbrže se stasava u čoveka – Dika je to znala. Ali kad god stvari krenu dobro, kad god bremena preživljavanja nestanu, eto nje razularene i bezbrižne, na granici raspuštenosti, van opsega razumnog.

Tada žene zatežu uzice svojim muževima, butici i kafane dižu svoje cene, ali Dika sve to zna, tada nje više nema, tada pakuje kofere i odlazi da seje svoje furije po inostranstvu.

MAJORAN

Kod Grka i Rimljana slovio je za simbol sreće, a botaničarka koja je cvečaru otvorila prekoputa Pravnog fakulteta, svoj majoran nikada nije prodavala. Koliko je bila vrsna u svom pozivu botaničara, toliko joj je manjkalo veštine u poslovanju, što je dovelo do bankrota njene male cvečare. Međutim, pojavio se interesent koji je želeo da uloži novac u prodavnicu, pod uslovom da mu botaničarka pokloni onaj majoran.

Nemajući izbora, tako je i učinila, a sada visi obešena i mrtva u svom stanu.

PRLJAVI MARTIN

Dan pred njim bio je odviše kratak, a put do njegovog preobražaja u čoveka od digniteta isuviše dug da bi se Martin prepodobio. Stražar je otključao bravu od samice u kojoj je Martin boravio od svog poslednjeg izgređa u zatvoru. Povelili su ga s lisicama na rukama kroz hodnik zastrt zelenim linoleumom i smestili, takođe u pratnji straže, u policijski kombi koji ga je odvezao u Ustaničku ulicu. Pred sudijom Specijalnog suda i svim prisutnim u sudnici, Martin beše pozvan da svedoči.

„Uspeh”, pomislio je Martin dok su ga izvodili van zgrade suda, gde se njegovo čelo susrete s tihim hicem metka iz snajperske puške.

ZVONO

Osvanulo je na jednom od gradskih trgova, položeno na bok, bez ikakvog nosača, grede ili potpore – najobičnije zvono. Na sebi nije imalo nikakve oznake, ništa što bi zbunjenim prolaznicima reklo nešto o njegovom poreklu. Zvono je postalo tema rasprave gradskih filozofa, koji su ga ubrzo pretočili u jednu od svojih semantičkih legura o urbanoj legendi. I dok su ti isti gradski filozofi raspredali klupko svoje – u suštini – indiferentnosti, grupa Cigana, s vođom koji je vozio motokultivator s prikolicom i komandovao ostalima, došla je na trg i pokupila zvono.

I dan danas čuje se zvonjava koja svakog jutra poziva na okupljanja u romskom naselju, negde ispod Pančevačkog mosta.

Tamo gde gromovina svija svoje šilo k zemlji, tamo gde se kišonosni oblaci sudaraju s okolnim brdogrđem, tamo živi prigodnjak. Prigodnjak istražuje i ispituje sve pojave koje ga okružuju dok slobodno vreme i noći provodi u kolibi u ravnici kraj potoka. U godinama provedenim u prirodi, prigodnjak je došao do mnogih zaključaka i rešenja problema davnašnjih i onih novijih, samo sada nije imao s kime to da podeli. Bilo je kasno za njegov povratak među ljude, znao je da je sada odveć star za takvo putovanje, a i telo je počelo da mu otkazuje.

Tako se prigodnjak povinovao prirodi postojećeg, te se popeo na vrh najvišeg brdogrđa i svet od njega više nije čuo glasa. Tamo – na dnu neba.

MUK

Ćutao je na svako pitanje ili na poziv za prijateljski razgovor. Pred njim je uvek bio brisan prostor, a on, neispisani prizor u tom prostoru. Kada bi hodao, svet oko njega činio se zamrznutim; dok bi bio kod kuće, svet van njegove postojbine bi se, kao naprasito, razgoropadio. Provodio je svoje dane sam, samo sa ot-kucajima svoga srca, to je bio njegov izbor.

Umoran od dvoličnosti s kojima se svakodnevno suočavao, gazio je nemilosrdno napred, k neodređenom cilju, ne osvrćući se za sobom, a za sobom je ostavljao samo život – ništa više i ništa strašnije.

SAPUTNICA

Raskrililo se vruće junsko jutro nad, i dalje, pospanim gradom, dok je Maša uveliko pušila svoju prvu cigaretu i pripreme za polazak na put privodila kraju. Avion Alitalije sleteo je na aerodrom „Leonardo da Vinči”, u Rimu. Maša je pokupila svoj kofer, ali kada je izašla van aerodroma, ugledala je drugačiji grad od onog kog se sećala iz mladosti. Ne želeći da spekuliše o razlozima i načinima kako je do toga došlo, uputila se na železničku stanicu rešena da proputuje Italijom. Kroz svoje putovanje tom lepom zemljom, shvatila je da svi koje je sretala idu u Rim, a da su nju kao običnog stranca na putovanju pratili, i njenim stopama hodili, samo Rimljani-izvornici.

Rim vodi svim putevima.

HRANA

Tog doskora ozbiljnog i preduzimljivog člana društva, izdanog od strane sreće, nužda je primorala da živi na ulici kao beskućnik. Od odeće se više nije ni nadao da će išta naći, raznorodne i izandale cipele bi spari-vao sam, ali nikako nije mogao da se navikne na hleb iz kontejnera, koji je bio nešto nalik veknama umazan-
nim psećim govnama, pepelom i opušcima, ostacima različitih pića, čiju bi preostalu tekućinu taj hleb upi-jao, kap po kap. Usta su mu postala otvorena rana, ali on krivca za svoje nevolje nije tražio, čuteći je gutao zalogaje. Žlezde su mu lučile sve manje pljuvačke.

Tek što se navikao na takvu hranu, otrovao se.

Nemirna kolona građana se u protestnoj šetnji našla i zaustavila ispred zgrade Ustavnog suda, iznad čijeg ulaza je bila postavljena cirađom prekrivena skela. Okupljeni su počeli da skandiraju, buneći se protiv sistema. Neki možda s razlogom, drugi iz dotrajale dokolice. Svi su lica okrenuli ka ulazu suda, i dalje uzvikujući parole, dok je ispred njih bio postrojen kordon policije. Nije ni građanima bilo lako da žive u zemlji koja pati od kompleksa suncokreta. Pomenuti kompleks se ogleda u tome da država ne zna da li da se okrene Istoku, gde sunce sviće, ili Zapadu, za čijim horizontom zalazi. I dok su demonstracije bile u toku, dva mladića iz gužve skinuše cirađu sa skele Ustavnog suda i svima se obznani natpis na fasadi:

Gde ima pravde zakon nije potreban.

ODSUSTVO SUMNJE

U preduzeću koje je brojalo tri čoveka, vremenom odavno pregažena, polagali su puno nade u svog – kako ga behu imenovali – izvršnog direktora, gospodina Kaželja. No gospodin Kaželj je imao svoje naočite stranputične radnje, koje je izdržavao sredstvima preduzeća, a sve bez znanja svojih partnera. Nijednom od dvojice, izvesno, budućih socijalnih slučajeva, nije palo na pamet da je pomalo čudno što gospodin Kaželj na njihovim sastancima pripoveda isključivo o sportu, ne pominjući dugove preduzeća, koji su se sigurno gomilali.

Dovedeni do bankrota, sva trojica su se našli pred stečajnim sudijom, koji je odbio žalbu jednog od trojice preduzetnika – a taj je pred katedrom najžešće krivio gospodina Kaželja. Džaba mu trud.

Ravnodušan prema svemu oko sebe i u sebe sasvim zatvoren, bez ikakvih interesovanja, osim onog koje je gajio prema svom fikusu, Bojan je provodio dane tavoreći u sobi. Roditelji su doveli lekara koji je porazgovarao s Bojanom i svi su primetili da se mladić ophodio prema doktoru isto kao prema svom fikusu.

„Da li je potrebna hospitalizacija, doktore?“, pitala je majka.

„Ne.“

„Pa, šta mu je onda?“, nastavila je žena.

„Što nije ludo, nema psihe“, reče doktor i napusti stan.

Napolju je doktora zatekla uobičajena gužva u saobraćaju. Osvrnuo se, pogledao banderu pored zgrade i shvatio da mu je neko ukrao bicikl.

RECIDIVISTA

Uvek je stare navike prenosio u nova razdoblja života. Istini za volju, ponekad bi ga u tome sprečila kakva zanimacija, poput nove devojke ili posla, no to je uvek bilo kratkog daha i nije ga održavalo u domenu umerenosti, toliko nužnoj savremenom čoveku. Dešavalo se čak i da s nekom devojkom počne da živi, ili da ostane u nekom preduzeću više od pola godine, ali tome su se radovali samo njegovi prijatelji. Ti ljudi (njegovi prijatelji) bili su jedini koji su ga kao takvog prihvatili. Uostalom, kako im je taj večiti recidivista govorio: „Uvek održavajte poznanstva s ljudima koji su vas znali još dok ste bili budala.” Ali čovek koji se stalno vrti ukrug, vremenom se u krug i pretvara.

Eno ga sada u tuđoj orbiti, spalio je sve mostove dok mu nove grade drugi.

Rot je bio kapetan barže i preduzetnik koji je u svom vlasništvu imao flotu od sedam plovila iste, ili slične, namene. Pošto je od banke dobio zajam za pokretanje preduzeća, koji je u roku i vratio, Rot je plovio baržom, najvećoj po neto tonaži u njegovoj floti, koja se zvala RĎa, a koja je bila jedna od dve kojom je njegovo preduzeće prevozilo ugalj uzduž i popreko Dunava, ali je konačno odredište uvek bio Beograd. Ledene februarske noći, Roto-va RĎa mirovala je ukotvljena na dorćolskom keju – ukotvljena, ne sidrom nego zaleđenom rekom.

Nemavši gde, kapetan Rot je prodao ostalih šest plovila iz svoje flote kako bi dopremio RĎu do brodogradilišta i od nje napravio klub-platformu, konstrukciju koja sada svake noći plovi Dunavom i slovi za jedini beogradski rečni klub.

Radio je kao pozivar u noćnoj smeni u ulici Partizanske avijacije, na Bežanijskoj kosi. Priroda tog posla bila je takva da je vremenom oguglao na bedu oko sebe i nadasve okoreo kada je u pitanju osnovna ljudska empatija ka nevoljama drugih. Pozivar se polako otuđio i od svojih starih prijatelja, a svoju davnašnju devojku zamenio je nizom onih tipova žena kod kojih važi pravilo: u licu cica, u glavi trica. I mora se priznati, takav život mu je odgovarao, bez obzira na visoke novčane izdatke koje je zahtevao – bio je održiv. To je trajalo sve do jednog podnevnog poziva, koji je pozivara probudio iz dubokog sna. Zvala ga je njegova majka:

„Sine, otac ti je umro”, plakala je žena.

„Znam”, rekao je, i prvi put posle dužeg vremena čuo sopstveni glas.

DORĆOLSKA RAZMENA

Po običaju, na raskrsnici Džordža Vašingtona, Cara Uroša, Kralja Petra i Skenderbegove, sastali su se Seba, Erid, Gajka i Šone, došavši svako iz po jedne gore pomenute ulice, gde su unajmljivali stanove. Svako je iz džepa izvadio ključeve od svog stana i stavio ih na haubu jednog parkiranog automobila.

„Ko odabere moje ključeve, u mom stanu će naći sve što je sanjao”, reče Seba.

„Ko odabere moje ključeve, u mom stanu će naći sve što je hteo”, reče Erid.

„Ko odabere moje ključeve, u mom stanu će naći sve što je tražio”, reče Gajka.

„Ko odabere moje ključeve, u mom stanu će naći sve što mu treba”, reče Šone.

S tim obaviše svoju razmenu i razidoše se, svako do svog novog boravišta.

Nedugo zatim, usledili su telefonski pozivi, čule su se pritužbe i nezadovoljstvo. Sve to samo zato što niko od njih nije mogao da se navikne na novo okruženje. Ono što su zamišljali nije bilo ono što su dobili. Posredi je bila Dorćolska razmena.

KONTROLOR

U 19.00, u beogradskoj pošti br. 17, kontroloru Životi zazvonio je telefon. Kako je neko mogao da zna da je njegov broj: 3210-095, to Života nije mogao da dočuči i, ne bez zebnje, podigao je slušalicu:

„Da, da, gospodine. Evo vaš paket je upravo stigao... halo...”, razljućeni građanin spustio je slušalicu s druge strane tog, za Životu, nemilog razgovora.

Mladić koji je do malopre razgovarao sa Životom, najednom se pojavi sa zahtevom da vidi kontrolora, raspitujući se na šalteru zašto preporučeni paket nije bio dostavljen na njegovu kućnu adresu. Nemajući izbora, Života se pojavi pred mladićem, pravdajući se rečima:

„Poštar kaže da je zvonio na vašu adresu, al’ se niko nije javio.”

„Idi u šumu pa se bukvi pravdaj”, odvrati mladić.

„Nemoj tako, zemljače. Teška su vremena došla.”

„Nisu vremena teška, već smo mi ti koji smo nejaki”, mladić stavi tačku na svaku dalju raspravu, paket pod mišku i izađe, drugima za nauk.

UPRAVNIK ZGRADE

Bio je to još jedan zakon partiotu iz nagodbene skupine i nenadani član (po planu i programu i sam partiotu) postade Upravnik zgrade u Bulevaru kralja Aleksandra br. 80. Čim je došao na tu funkciju, nenadani član počeo okupljati stanare zgrade u stanu Gajevića. Gajevići behu četvoročlana porodica koja je jedva sastavljala kraj s krajem, pa radove koje je nenadani član planirao nisu mogli da finansiraju kao neki od njihovih komšija. Novopostavljeni partiotu uveliko počeo da preti Gajevićima, citirajući čak i novi zakon. Nemajući gde, otac Gajevića dođe kući s posla s vrećom punom vatrenog oružja. Najmlađe dete, ćerka Gajevića, kojoj beše dvadeset godina – a videvši da se niko ne čudi stvarima koje otac izruči na sto – upita gospodina Gajevića:

„Tata, čemu to?”

„Za sticanje kapitala, sine.”

MINOTAUR

Živeo je sam, u Svetogorskoj ulici. Niko nije znao čime se bavi u svojoj jazbini, niti kako se izdržava. Jedino što su njegove komšije znale jeste da je u svoju jazbinu primao mnoge devojke – nikada nije izlazio napolje. Širom grada su o njemu kružile glasine, pogotovo među ženama – glasine o njegovim ljubavničkim veštinama i seksualnoj izdržljivosti. Kasno jedne noći, na njegova vrata pokucala je plavokosa, mladána devica. Uveo ju je u svoju jazbinu, i sam pomalo začuđen njenim godinama.

„Daj mi razloga da te uzmem tako mladu, ili odlazi.”

„Tovarni nisu samo magarci, niti su za vuču isključivo volovi; i teret izabran je lakši od tereta nametnutog.”

„Možeš ući”, reče joj i pred njom se nadalje otvoriše mnoga vrata.

ŠTETOČINA

Rođen čemernih ruku i dobrih namera, Ignjat je odrastao kao sin jedinac odsutnih roditelja. Sve što je u životu naučio, naučio je gledajući televiziju. Kao rezultat tako stečenog tzv. znanja, Ignjat je sebi – čineći to bez ikakve škole – dodelio ulogu majstora. Izradio je vizitkarte, oglašavao svoje usluge po medijima, kako štampanim tako i elektronskim. Kako nije imao ni prijatelja ni porodicu, preminuvši u dubokoj starosti, sav svoj imetak ostavio je Urgentnom centru, čiji je načelnik od dela tih sredstava platio njegovu sahranu i dao da se na njegovom grobu postavi ploča s natpisom:

Mokru glavu je teško pokvasiti.

VOŽNJA

Nesavesni vozač otišao je po svoja kola na plac Parking servisa. Mada je iskazao svoje negodovanje povodom štete koju je farba na njegovoj karoseriji pretrpela, podsetili su ga da mu je bolje da se što pre odveze. Psujući u retrovizor, nesavesni vozač pridružio se ostatku motorizovanog saobraćaja, koji beše sasvim podnošljiv. Zaustavio se na crvenom svetlu, gde mu je prišao ulični perać automobila. Vozač je odgestikulirao paćeniku da ga se mane, potpomognut pretvaranjem svetla semafora u žuto. Ispred, na svojoj planiranoj ruti, tramvaj je rio šinama. Nesavesni vozač se u leru zaustavio iza električnog vozila. Kada je tramvaj prošao, gle čuda, otvorila se mogućnost promene saobraćajne trake. Presekao je putanju jednog automobila koji se kretao paralelno s njim i postavio se po dijagonali. Nemanjkajući samopouzdanja, nastavio je da vozi. Tada se samo osmehivao za volanom koji je, iz razloga njemu nepoznatih, otpao i ostao u njegovim rukama. Ne znajući šta da radi, niti kako tu eventualnu radnju da sprovede, nesavesni vozač nastavio je dalje. Bio je toliko nervozan da je samo grizao volan u nadi da će se put sam od sebe ispraviti, takođe je razmišljao o praktičnosti pomenutog tramvaja. Ostali saučesnici u saobraćaju, počeli su da trube, primetivši neverovatnost njegove situacije, što je učinilo da se nesavesni vozač oseti samosvesno. Time zbrzan da razmišlja, i dalje kontrolišući volan – kao da je to bitno – sinu mu pomisao da zajaše ivičnjak koji nije bio

daleko.

Tek tada je zaustavio auto i izašao sa izgrizanim volanom u rukama.

Na svu sreću, niko nije primetio njegovu nevolju, sve dok se vazdušni jastuk nije aktivirao.

OTKORAK

Mara puni trideset godina. Izgleda da ništa ne može da poboljša njeno raspoloženje, pogoršano sumnjom da će vreme, od sada, leteti sve brže. Posmatra se u kupatilskom ogledalu, jedva uspeva da razabere detinji kez u uglu svojih usta. Nakon što se, kao po dužnosti, obukla u, pomalo detinjastu, haljinu po svom ukusu, Mara izađe napolje. Imala je obavezu da vidi određene ljude i obiđe određena mesta, na kojima će biti viđena. Za razliku od lakoće tog sunčanog dana, osećala je bol u člancima koji su se i dalje trudili da se njihova vlasnica na vreme nađe s prijateljima na rođendanskom doručku. Usklici se čuju za njihovim stolom i svako seda na svoje mesto. Ne shvatajući zašto, Mara počne da se oseća nelagodno nakon što primeti da na rođendanskoj torti, koju im je poslužio kelner, nema svećica. Učini joj se da su i pokloni koje otvara stari trideset godina. Mara je izdržala određeno vreme u poduhvatu potpomognutim šampanjcem, u kojem je uživala, sve dok nije primetila koliko je staniol oko grlića flaše izgužvan. Ali, kao što neko reče, život počinje u tridesetoj, i s tim na umu i putem lične interpretacije, Mara podiže čašu, izgovarajući:

„Danas sam mlađa nego što ću ikada biti.”

PRAVEĆI PONEDELJKE

Prisetivši se iskustva koje se nikada nije ovaplotilo, Gero Geraj pripremio je svoje okolnosti. To je činio primenjujući običaj koji će uskoro postati navika. Običaj je bio jednostavan: ništa se nije smelo ponoviti, sem ponedeljaka. Počeo je time što bi činio neprimerene stvari, izgovarao neumerene reči u čudnim rečenicama, oblačio se hirovito, prilazio bilo kome ko bi mu zapao za oko, i ulazio u razgovor: činio je sve te stvari svakim danom, sem ponedeljkom. I mada je nova šema ponašanja nanela štete njegovoj karijeri, dispozicija Geroa Geraja, koja je varirala iz dana u dan, prihvaćena je od strane kolega. Narednih meseci, upoznao se s raznorodnim kohortama i sferama društva. Gero je postao miljenik u mnogim životima, počevši od baba-sera, poštara i recepcionera, do umetnika, političara i ambasadora. Svaki dan je postao karneval, a on je bio njegov vesnik, svaki dan sem ponedeljka.

I kada bismo mogli da gvirnemo u budućnost, sigurno bismo videli Geroa Geraja u njegovoj najfinijoj odeći, u najomiljenijoj ulici, na putu do najomiljenijeg restorana, pa i da se ne susretne ni sa kim novim, potpuno neprimetan, sasvim neopažen – kao da je ostavio čitav svet zaključan u svome stanu – i dalje bismo znali da je ponedeljak.

S OBALE

Ati je sedela na ivici niskog mola. Ati je posmatrala kako jedrenjaci prolaze dok je nožnim prstima uzburkivala vodu. Ati je mogla da čuje glasove ljudi s tih brodova, pošto nije bilo talasa da miluju obalu. Pretpostavljala je da bi njeni prsti promrzli ako bi izvadila stopala iz vode. Nije htela ni sa kim da razgovara, nije čak želela ni o čemu da razmišlja, jer danas Ati ne prima savete. Jato morskih galebova letelo je blizu obale i nad njima je blistala zvezda u svom zenitu. Ati je bila odsutna danas, dok ljudi koje je znala kao da su se od nje odlepili, kako bi bili povraćeni kada krila morskih galebova otežaju. S tog izviđišta, sati nisu postojali. Ati je videla šta se događa van vreve i fermenta obaveza. Pri pomisli ptice što zaroni u vodu da se hrani, Ati je pogledala u vetrom zatrudnela jedra i pustila glas:

„Oni su putovali da mi ne bismo lutali.” Boja vode održavala ju je toplom.

SLOM

Budilnik se oglasio dočekan Slomovim bunovnim prstima, koji su počeli da traže dugme u neukom maniru. U njegovom slučaju, trebalo je uložiti više truda u ustajanje iz kreveta no u izgradnju piramida. Kako je stigao na posao, susreo se sa činjenicom da je zakasnio. U maniru tog novog običaja, koji se mogao poboljšati samo Slomovim nenapuštanjem stana, takođe je zakasnio i na poslovni ručak. Tom čoveku nikada nije palo na pamet da je možda on krivac za sopstvenu aljkavost. Slom je, činilo se, nastavio da zaostaje za vremenom. Radno vreme se završilo i on je otišao kod zubara na zakazani pregled. Kod zubara je stigao dockan, što je izjavila i zubna higijeničarka, ali je uspeo da zakaže drugi termin uz napomenu da dođe na vreme. Kasnije tog dana, kada je veče položilo svoje prethodne poraze na počinak, Slom je pošao da se nađe sa svojom devojkom na vinu i jelu. Kao da je posmatrao sopstveni kraj, Slom se našao pred ženom koja je ličila na Smrt, a ta sličnost nije bila bez osnova, s obzirom da je Slom zakasnio. Kako se izlazak završio pre no što je i počeo, žalni Slom ispratio je ženu do njene kuće. Sve te vremenske nepodudarnosti behu ispravljene tek poslednje nedelje marta, kada je počelo letnje računanje vremena, ali do tada je Slom izgubio posao, jednostavan pregled pretvorio se u zahvat oralne hirurgije, i devojka ga je ostavila.

I mogao je sve to izbeći da je odvojio vremena, a umesto toga, stajao je pored prozora i posmatrao ulicu u strahu od spoljašnjeg sveta.

ODJEK

Štagod bi Barbarez rekao, uvek bi to i ponovio. Činilo se da je čovek od izvesnog značaja, za sve osim za sebe. Barbarez je znao da mora da postoji način kako da iskoristi tu svoju naviku ponavljanja. Kroz određene valjano postavljene upite, dato mu je do znanja da su svi koji su ga znali, ili čuli, za njega, mislili da liči na mnogo ljudi – stoga i tolika pažnja. Barbarez nije bio nalik samo ličnostima iz istorije. Pošto se uverio da je to činjenica, pa makar i ona s kojom se nevoljno pomirio, počeo je da bira reči i teme razgovora veoma oprezno, jer su njegovi pokušaji da profitira od svog nesvesnog talenta – tako što bi ljudima naplaćivao savete – propadali, zato što su svi znali da im savet sleduje platili oni ili ne. Tako nastupi razdoblje u gradu poznato kao Barbarezova tišina. To je ujedno i dovelo do njegovog otuđivanja od žene mu i prijatelja. Tokom tog razdoblja, zatvorio se, neodlučan kada je trebalo odgovoriti i na najbenignija pitanja. Postao je umoran od ljudi i samim tim je odustao od svih društvenih događaja, što je skrenulo još veću pažnju na njegovo stanje. Ali postojala je osoba koja je na kraju probila njegovu ćutnju i sveopšte asocijalno ponašanje – njegova žena.

Mora da je tokom godina usvojila nešto od Barbarezove ličnosti, i nakon što je prodrila kroz njegovu okorelu auru, naterala ga je da uvidi da ako ličiš na

mного ljudi, ima više mesta za tebe jer, u suštini, niko ne može da vidi ko istinski jesi.

FLEKA

Za stolom u restoranu, večerajući sa svojim gospodinom, Dorotea isfleka svilenu bluzu. To je shvatila kasnije, tokom dezerta, zbog čega se naljutila na njega, koji fleku nije primetio. Dorotea je razumela takvo odsustvo pažnje s njegove strane kao gest uobraženog čoveka i nekoga ko je nikada neće ceniti. Odjednom, sve što je on izgovorio, ona je čula kao laž, a počela je da uočava i mane na njegovoj spoljašnjosti. Doroteu je zapanjilo to što nije opazio njeno stanje i pošto su platili račun, izlazeći iz restorana, nadahnuta time što ga je sada gledala napolju, među drugim ljudima, počela je da prekoreva samu sebe i nedugo zatim da ga mrzi što je učinio da se tako oseća. Bez obzira na takvu rastrojenost, Dorotea mu je dozvolila da je doprati do njenih vrata, čuteći, što je on tumačio kao simptom njene fascinacije njime. Smatrala je da su reči izlišne, jer, u njenim očima, on je postao ona fleka što je upropastila bluzu, a ljudi ne razgovaraju s flekama.

Stajali su pred zgradom. Kako je krenuo da je poljubi, ona se povukla.

KRUŽNI TOK

U pravcu potpunog zaustavnog stanja, kolona automobila izbi na kružni tok. Većiti krug koji je služio samo kao provodnik do druge tačke, bio je u očajnom stanju, a budući da to beše dan kada je trebalo da počnu popravke, gradske vlasti najaviše da će kružni tok zatvoriti za saobraćaj. Iz drugog kraka pristigli su učesnici maratona i takođe se uključiše u kružni tok. I oni, i ona kolona automobila, morali su, do daljnjeg, da se kreću ukруг, jer im izlaza nije bilo. Postojala je samo još jedna otvorena, jednosmerna, ulica koja je vodila do kružnog toka, kojom se onima u krugu pridruži poduža niska biciklista, priključujući se pustom poslu kružećih trkača i one kolone automobila. S početka neznanci, postadoše poznanici, pošto otkriše da nemaju kud. Kada su nadležni zatvorili i poslednju ulicu, iza barijera postavljenih na svakom pristupnom kraku koji je vodio u kružni tok, građanstvo, kao i radnici (koji je trebalo da otpočnu s radovima), stajali su i čekali. Na kraju je onim automobilima u koloni ponestalo goriva, maratonci su odveženi ambulantnim kolima, a organizatori biciklističke trke proglasiše porednika ne bi li udovoljili takmičarskom nagonu učesnika.

Kružni tok je ostao krug bez obzira na činjenicu da njime niko nije kružio.

ČITULJA

Gospodin Plam završavao je sa čitanjem jutarnjih novina, kada je naišao na čitulju jednog drugog gospodina Plama. Pročitao ju je i saznao vreme i mesto sahrane. Pokojnik je izgledao isto kao još uvek živi gospodin Plam, pa se tako gospodin Plam odlučio da prisustvuje sahrani gospodina Plama. Stigao je na prenatrpano groblje i pokušao da odredi koji od mnogih sprovoda beše u čast njegovog gospodina Plama. Nadalje, živi gospodin Plam, stao je ispred kapele, na pročelje kolone ožalošćenih. Jedna žena koja se našla kraj njega, pitala ga je da li je poznao gospodina Plama, na šta ovaj odgovori „ne”, koraknu nazad i udalji se od kolone, i sveukupno jezivih uslova. No bez obzira na nesrećne okolnosti, gospodin Plam se naknadno pridružio ožalošćenima i otpratio gospodina Plama do večnog poćinka. Pratio je pogrebnike dok su završavali pokop i raspitao se o datumu postavljanja nadgrobne ploće.

Dani su prolazili, a on je razmišljao o uzgrednoj smrti gospodina Plama, ali: *Niko ne može da umre names-to Cezara*. Odložio je planiranu posetu nadgrobnoj ploći. S druge strane, želeo je da pročita šta su napisali na poslednjem ukrasu gospodina Plama. Beše običan utorak kada se našao iznad groba gospodina Plama, na čijoj je nadgrobnoj ploći pisalo:

PLAM – JEDVA.

LJUTITI LEON

Iznerviran do tačke pucanja kapilara, Leon je živio znan svima kao inadžija. Kritikovao je sve, kao da mu je i sama ideja sveta smetala. Bilo je dana kada bi Leon odmarao i suzdržavao se od svojih slikovitih spočitavanja. Najviše su ga izbegavali ljudi koji su ga najviše poznavali. Leon bi onda tražio novu platformu za svoj kukavički bes i ona je u njegovom slučaju uvek bila tematska. Gro tema o kojima drugi nisu razmišljali duže no što se razmišlja o vremenskoj prognozi, Leon je crpeo iz vesti. Bio je toliko razdražljiv da je sve postalo dezinhibitor, što je činilo njegov jezik, nalik njegovoj naravi, još otrovnijim. Kao rezultat, ničeg drugog do, povređenog ponosa i sasvim osporene taštine, Leon je živio proročanstvo koje se nikada neće ispuniti: da će doći vreme u kojem će samo jedan čovek biti u pravu.

Zanavek osuđen da ostane u beskrajnom besu i strahu, ljutiti Leon nestade jednog dana i ljudi koji su ga nekada poznavali čuli su da je poslednji put viđen na vrhu jalove planine kako bodri prolazeću kometu, i znali su da je srećan.

VISOKO GNJURENJE

Probudivši se u razumno doba, dok je sunce još uvek sijalo kroz šalone u rasprhnutim zracima prvog svanuća, Magda proteže prste na nogama kao vidan znak da se neće pomerati već radije izležavati u krevetu. Pokretom koji, činilo se, traje sto godina, okrenula se na leđa, do daljnjeg umotana u prekrivač minulog umora. Magda je naslutila tonuće osećanje i uskladila šemu disanja shodno tome. Gnjurila je dalje i još više, nalivajući svoja čula nevidljivom tečnošću destilovanom tokom svih tih sati sna koje je pronašla prethodne noći. Nije ništa planirala, barem ne danas. Magda nije obraćala pažnju na kretnje sunčevih zrakova po svojim zidovima, slušala je samo gnjurenje. Odbacivši mogućnost opiranja izležavanju u svojoj nežnoj postelji i mekom jastuku, oseti da je krevet guta. Nestade buke ulice i buke električnih pražnjenja.

Diže se u vis, gde jutarnji vazduh beše opipljiv i prostor oko njenog kreveta predoči joj prozor izvan kojeg je svet ronio zajedno s njom.

PLUTAJUĆI S DORIS

Da li ikad beše nečeg tako nenapornog i nonšalantnog poput Doris? Bilo je nečega u njenim manirima, njenom držanju: činilo se da će pući u bilo kom trenutku. Njene reči su bile osećajne, čak i kada bi govorila bez ustručavanja. Svaka misao je bila iskrena i necenzurirana. Svako ko ju je video makar samo jednom, ili čuo bilo šta o njoj, nije mogao a da ne nagađa o stvarima koje su se ticale njenog ličnog života. Ljudi su pretpostavljali isuviše, a, u suštini, nisu znali ništa o toj devojci. Sve što su naslućivali bila su samo prisećanja njihovog boljeg Ja: tako je Doris delovala na ljude. Ali šta ako bi Doris nestala; što nije bila neosnovana mogućnost s obzirom na to da su svi zadirali u njen život? Šta ukoliko više ne bude Doris, da li bi svi ti ljudi našli neko mirno mesto nakon lepote koja ih je uvredila, sada se uzdižući bez napora, nonšalantno, na kakvo mesto stvoreno od samog raja?

Sveukupnost života će nalagati da je žena ciklus prirode, vid neprekidnog plutanja, koje se nikada neće ponoviti, barem ne u duhu i u obliku Doris.

SANJARENJE O DŽOKEJU

Uvek je jahao u crvenoj bluzi na tufne. Drugo mesto bio je njegov najbolji rezultat, nikada nije dobio priliku da probije vazduh udarcem stisnute pesnice, a sve što bi ikada učinio nakon prelaska cilja bilo je da potapše stranu vrata svoga konja. Iris više nije mogla ni da nabroji koliko je novca proćerdala kladeći se na svog džokeja u crvenoj bluzi na tufne. Sve što je znala bilo je da je ludo zaljubljena u njega. Kad god bi on čučnuo jašući, njeno srce bi propalo, i ona bi, do daljnjeg, bila izgubljena za svet. Muškarci zavidnog društvenog statusa prilazili bi joj na tribinama hipodroma i Iris bi ih sve odbijala. Zime su joj naročito teško padale jer je hipodrom tada bio zatvoren. Mnogo puta je pokušavala da ga nađe i van tog sporta, ali, na njenu žalost, niko o njemu nije znao ništa. Kao i obično kada je poslednji sneg okopneo te godine, Iris se našla na tribinama, gledajući kroz svoj dvogled – nije ga videla. Još jednom je proverila trkačke formule kažiprstom, razgledajući po spisku imena, nadajući se da će saznati zašto nije bio u kapijama, kada papir u njenom krilu počne tamneti od senke njenog džokeja koji je stajao pored nje.

Iris se nije okrenula i bila je sigurna da je to on, jer je toga dana nosila haljinu na crvene tufne.

NAJBOLJE MOGUĆE NIŠTA

Minut proveden napolju i Trovar primeti da sve izgleda isto. Svaki raspon ulice i svako vozilo, svaka zgrada, svaki lokal, svako zdanje i svaka osoba koja bi u njega ulazila, ili iz njega izlazila, bili su ponovljeni do u beskonačnost, koju je samo on naslutio. Kako bi se u to uverio, Trovar je nadalje istraživao, ulazeći u različite prodavnice, gde je našao da je svaki predmet, bez obzira na svoju namenu, bio svega još jedna jedinica nečega što je napravio neko drugi. Dalje, čeprkanje po okruženju otkrilo je Trovaru da i ljudi nisu bili samo isto odeveni, već štaviše, da su bili i istih nazora i tela. Dan je nastavio da se odmotava po poznatoj šemi po kojoj je, po dolasku u kancelariju, Trovar našao da sve njegove kolege imaju isti posao. Trovar je prihvatio ovu novu stvarnost uz velike poteškoće, a opet, nije se ničim isticao. Kada bi izrekao svoje mišljenje, shvatio bi da njegovi prijatelji misle isto što i on. Kakav god bio njegov govor tela, Trovar je primećivao isti govor tela kod drugih ljudi. Te noći sastao se sa svojom devojkom u restoranu, gde je shvatio da svi gosti jedu isto jelo i da, što je bilo još gore, ona izgleda kao i svaka druga žena tu prisutna.

Svet je iscrpeo sav varijetet i različitost života, beše okončan, i niko osim njega to nije znao.

LJUTA NA JAGODE

Gina je uzgajala jagode u svom dvorištu. One koje nije mogla da pojede odnosila bi da ih proda na pijaci, što joj je bio još jedan izvor prihoda i, mada beše mršav, upravo zbog tih jagoda, Gini pride čovek s poslovnom ponudom. Poslovna ideja koju je dotični izneo, podrazumevala je da Gina napravi što više derivata od jagoda i srodnog voća za koje, kako joj reče, postoji rastuće tržište usled povećanja potražnje za organskim, domaćim, prehrambenim proizvodima. Gina prihvati njegovu ponudu i pored porodičnih recepata, iznađe nekoliko svojih za novo preduzeće. Razvijanjem posla, Gina se susrela s problemom: prestala je da jede jagode, dijetetska praznina koju je vremenom nadomestio Gini prezir ka jagodama. Davala je intervju i pojavljivala se na poljoprivrednim sajmovima u svojstvu govornika, ali kada je imala vremena, Gina bi naručila šoferu da je odveze do kuće koju je prodala kada joj je posao krenuo i tamo bi stajala ispred stražnje kapije, gledajući na mesto gde je nekada bila njena parcela s jagodama, sada prekrivena korovom. Gina progovori kroz šapat: „Što me ne hrani, to me ne brani.“ U nekoliko narednih dana prodala je svoje preduzeće i sišla sa svih, kako poslovnih, tako i društvenih funkcija.

Gina je otkupila svoju staru kuću i do dana današnjeg uzgaja jagode. Ne smeta joj ni što je od njih musava, ni prljava odeća koju nosi s ponosom jednog iskusnog jagodoberača.

IZGUBLJENA KAMELIJA

Obućar po pozivu, Kamelija, reši da izradi sebi par cipela u kojima se nikada neće izgubiti. Trebalo je da budu udobne, i još pride, izgleda shodnog najformalnijoj prilici; takođe je trebalo da budu izdržljive, skladne svakoj ulici. Kamelija je toliko duboko u sebi tragala za inspiracijom da je zaboravila na svet oko sebe. Usredsređena na zamisao o savršenoj cipele, nikada nije izlazila iz svoje radionice. Radila je do kasno u noć, a mnoge noći je provela besano; pa čak i kada bi joj poneki san zapao u deo, sanjala bi o cipelama i tada bi se brzo budila i počinjala da izrađuje nacрте onoga što je videla u svojim snovima. Skice njenih vizija gomilale su se u radionici, u svim oblicima hartije, i vremenom je pronašla konačno rešenje za svoju cipelu. Nije joj trebalo mnogo vremena da cipele izradi i kada je posao bio gotov, Kamelija shvati da joj savršeno pristaju i da su njoj naravske; bila je sigurna da se u njima neće izgubiti. Rešivši da prošetа svoje nove cipele, i našavši se na ulici, ugleda svoj prikaz u izlogu jedne prodavnice.

Nije verovala koliko je poružnela i tu i tada Kamelija se izgubila.

BARA I KAPLJICA

Cisterna prođe perući ulicu i za sobom ostavi niz bara toliko malih da ni dete u njima nije moglo da se prošljapka. Nije to bilo ništa novo, i u smiraj tog vrelog letnjeg dana, čitava ulica bila je suva, sem jednog malog kratera na trotoaru, nadalje punog vode, koja se tvrdoglavo držala tečnog agregatnog stanja. Ta bara bila je toliko mala da je iz nje mrav mogao svu vodu da ispije, a da pritom ne digne čašu. Kada pade noć, tad pade i kiša – jedna od onih letnjih kiša koje karakterišu majušne kapi do iznemoglosti lišene sve zapremine. Te su kapi, u stvari, bile toliko male da su mogle da zbune i žednog goluba. I kako kiša stade, to osta samo jedna kap ambiciozno padajuća ka onoj majušnoj bari.

Prelazeći vazdušni raspon na putu ka zemlji, zasigurno se kretala ka bari i svojoj smrti, jer u bari kap kiše ne postoji.

MOTREĆI NA MINUTE

Došlo je jutro njegovog odlaska i Petronijus nazva taksi da ga odvede do aerodroma. Kako je bila zima, Petronijus se mentalno pripremio da zakasni na kapiju svog leta. Čekao je ispred svoje zgrade s koferom u ruci kada se taksi zaustavio, i tokom vožnje Petronijus je stalno gledao na sat. Kada je stigao na aerodrom, saznao je da su svi letovi odloženi, te se tokom čekanja našao među ostalim putnicima, koji su vremenom, i za razliku od njega, našli svoje mesto na podu. Naviknut na to da ponovo i iznova gleda na sat, Petronijus napravi grešku, te nesvesno poče da motri na minute usred čekanja. Površina sata izgubila je svaki izražaj, a kazaljke kao da nisu napredovale duž njegovog obruča. To se pretvorilo u bitku vremena i trpnje, u kojoj je Petronijus našao saveznike među onima koji su čekali i koji su ga pitali za vreme. Tokom svega toga, svi su zaspali osim Petronijusa, koji je i dalje službovao ni od koga zaduženu službu, u funkciji čuvara ničijeg vremena.

Kako su se ukrkali u avion i pošto su seli, Petronijus pogleda na sat još jednom pre poletanja i buljeći u one recke koje su označavale minute, zapita se kako nešto tako malo može trajati zauvek.

JEDNOSTRANA IGRA

Radovao se gladi, jesenjim kišama i zimskim mrazovima. Kad god bi se ukazala prilika za kakav ćar ili vajdu od bilo kakva gluva posla, on bi se našao pri ruci. Jednog ranog jutra, toliko ranog da ga je jedva dočekaao, na pragu je pronašao koverat, uredno položen na otirač. Otvorio je koverat i pred otškrinutim vratima svog stana, počeo da čita napisano: „Poštovani, ako ste u stanju ovo da pročitate, znajte da sam ja već u vašem stanu.” Cinično se osmehnuo i zatvorio vrata, zaključao bravu i uhvatio se za grudni koš.

Našao se na podu netražen, nepotreban i mrtav.

Marko Vignjević, rođen 1978. godine, živi i radi u Beogradu.

Bibliografija:

Writings of a Wretch (2009, Black Leaf Publishing, Engleska)

Očevo mleko (2017, Arete, Srbija)

Fresh Anthology (2017, Montag Press, SAD)

The Peacock Agenda (2018, Montag Press, SAD)

Catalogue Diabolique (2020, Montag Press, SAD)

Shezlez the Self-Proclaimed (2020, Ethos Books, Singapur)

Nova zbirka priča Marka Vignjevića pravi je pripovedački događaj. Od najamnih radnika do nas dolazi odjek mučnog života koji ne zaobilazi ni botaničare, ni operске pevačice, ni dorćolske mangupe. Ovaj odjek je snažan i obuhvata sve klase, ulazi u sve stanove i ustanove. Vignjević ismeva svetski bol laganom zapitanošću i ironičnom melanholijom, frazama koje se izgovaraju i ništa ne menjaju. Stavovi su tu da bi se iskazali i da bi junaci povratili svoj identitet a ne da bi otkrili istinu ili bili istina.